

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1959

МАЙ

1

ПЯТНИЦА

№ 88 (4316)

Өргөз 20 коп.

Делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил каттыштырылганының хүнү, бүгү чурттарның ажылчыннарының акы-дуңма ёзузунуң хүнү—Майның 1 делгерезин!

(1959 чылдың Май 1-ге СЭКП ТК-ның Кыйгырылганында).

КУШ-АЖЫЛДЫҢ БОЛГАШ ЧАСТЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил каттыштырылганының хүнү, бүгү чурттарның ажылчыннарының акы-дуңма ёзузунуң хүнү — Майның 1 делгерезин!

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжынар!

Миндиг кыйгылар, бөгүн чер бөмбүрөөн бүгү чурттарында кижилерниң яны-бүрү диларының кырында өткүдү-биле чангылаң турар.

Бүрүгүрар депшилелтиг кижилер табыканың болгаш күш-ажылдың байырдалы, бөгүн кижилерниң эп-сеткил каттыштырылганының болгаш акы-дуңма ёзузунуң байырдалы бөгүн делгерезин өрттирип турарлар.

Бистиги калбак делгем Төрөң чуртувустун бүгү-ле хоорай, суурларындыла-биле бир дөмөй, бөгүн Кызыл хоорайның болгаш районнар төптөрүнүн база ажылчын суурларын кулмчуларын туткар, дөзүнар, плакаттар, диаграммалар, кылмаал чараш чечектер туткулаан, плакаттар кеттиген, каткы-хөдүг чүс-чүс ажылчылар, интеллигенттер, студенттер, сургуулар догана. Колхозтарның, совхозтарның хову тураларында кызыл туттар бөгүн кийскен, совет улустуң аас-кежигин тайбын күш-ажылдың магалың, делегейге быжыг тайбын дөм оларын сүрдүгүн, чагыс эвин, бүрүн шиптирлерин бөгүнү чыскаалар бүзүрелди көргүзүп турар.

Совет кижилер бо чылын Май 1-ниң байырдалын бистиги Төрөң чуртувустун политиктиг болгаш күш-ажылдың кайгамчык улуг чаагай көдүрүшкүнүнүн байдалында делгерезин өрттирип турар. Ам совет кижилерин бүгү чурттар дөм ажал-херектери Совет Эвилелиниң Комунисттик партиязының XXI съездинин шиптирлерин амыдыралга чедикшигин боттандыра-рынче уганган.

Бүгү совет улустун бо чаагай херекте бистиги областың ажылчыннары, тараажылары, малчынары болгаш интеллигенттери боттарының салымшыкыларын кыргынын бөгүн делгерезин өөрүнчүг. Бирги кварталдың болгаш апрельдин бүдүрүлгө планын хуусаа бетинде ажал күссеткен хай-хай мурнакчы бүдүрүлгелерин болгаш болхоз, совхозтарның иштинде сан чижектерин манаа чугаалаарга-ла четтир: Кызыл хоорайда алгы заводунуң коллектив апрельдин бүдүрүлгө программасын айнын баштайгы чартында күссеткен болгаш апрель 15-тен эгелеп май айнын үчүнде ажаллап турар. Шагаан-Арыгның райулетпир комбинаты апрельдин бүдүрүлгө программасын бүгү күргүзүлгө талазы-биле апрель 25-те күссеткен болгаш өрт-

кен чылын бо үезинде турганында 12 муң рубль хай түнүг ажылчы чоннарың херекте бараанын бүдүрүп үндүргөн. Областың ыла хай колхозтарында болгаш совхозтарында чакы хову ажылы агротехниктиг бедик делгерезин органи-ластыг чоруп турар. Чаа-Хөл районун «Найрал» болгаш Сүт-Хөл районун Киров аттыг колхозтарының тараажылары өрте чажар култураларың тарылганын 7 ажыл хүнеринде, апрельдин 25-те тоосканың дугайын СЭКП обкомунга болгаш облустуккомга илет-кинер. Өрте чажар кол тараа култураларың тарылганын май 1-де дөзөр дугайында хүлээте алган Барым-Хемчик, Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга болгаш Сүт-Хөл, Чаа-Хөл районнарың тараажылары өртүгө өз бооп шыдаанар.

Оон-биле балы бистиги ажылчы-ла ама-ла улуг чепсестерин бар болуп турарын уттуң болгаш. Чакы хову ажылында агротехниктиг ажылчыныкылар болгаш хову-лаажыкың чоруктар областың ыла хай колхозтарында болгаш совхозтарында бар болуп турар. Областың келге ажыл-агый ажылдакчыларының мурунда салдынып турар дайынчы сорулга болза 1959 чылда тараа култураларың гестар бүдүрүлгө 17 центнер, кукурузаның 300 центнерден куду өсөс ногаан массаны, ногаа, карто-фельдин болгаш мал чени култураларың бедик күжүдүн алыр төлөдө, чеди чылын баштайгы ча-лында хову ажылдарын агротехниктиг эң-не бедик делгерезин чоруту-шаан, малын чаш төлүп менди ажал алыр болгаш нитиниң ма-лының баш санын өстүрер, оон про-дуктулуг чоруп бедилери дөм де-миселди бичи-даа кошнатпай бо-лур.

Ажылчы чоннарың депшилелзи болгаш аас-кежин дөм делгерезин бүгү делегейниң пролетариалының күчүдүг күжү болур комунисттик шипчөөшкениң хай саныг от-раттарың чагыс эви болгаш сирый каттыжканы, марксизм-ленин-измге оларын чайгылыш чөк бер-линген СЭКП-ниң XXI съездинин хүнеринде база катал көзүгөн. Бистиги партиявыс делегейниң бүгү комунисттик болгаш ажылчын пар-тияны-биле найралды болгаш эп-сеткил каттыштырылганын, бүгү делегейниң комунисттик болгаш ажылчын шипчөөшкениң чагыс эвин улаа быжылап турар.

Комунизмни тургузар дээш де-миселге совет улустун сорук кий-рикчи болгаш ууртунчу улуг күжү—Совет Эвилелиниң Комуни-сттик партиязы делгерезин!

Марксизм-ленинизмниң тугунуң адаа-биле, Комунисттик партияның ууртулганы-биле — комунизмниң тинилгезинче бурунгар!

ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫҢДАН ӨӨРҮНЧҮГ МЕДЭЭЛЕР

Часкы хову ажылдарының мурнакчылары

Чөөн-Хемчик районун «Комунизмче орун» колхозу (даргазы эш Настым-Доржу, партия организаци-яның секретары эш Шыгыр-оол, агроному эш Ном-бу) кол тараа култураларының тарылганын чеди ажыл хүнеринде апрель 28-те дооскан. Колхоз план-дан ажыр тарылганы үргүлчүлөп турар.

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозу (даргазы эш Куурунбай, партия организаци-яның секретары эш Шыдырза) тараа култураларының тарылга пла-нын чеди ажыл хүнеринде 108 хуу, оң иштинде кызыл-тастын 153 хуу күссеткен. Тараа болгаш мал чени култураларың тарылганы үргүлчүлөп ту-рар.

Тараа култураларының тарылганын дооскан

Бай-Тайга районун «Тикелге» кедээ ажыл-агый артели (даргазы эш Олаң-оол, партия организаци-яның секретары эш Кундан, кедээ Совет даргазы эш Ойдул) СЭКП-ниң XXI съездинин төгүлүг шиптир-лерин күссетпешан, тараа култураларының тарыл-га планын алды ажыл хүнеринде 106 хуу күссет-кен. Тараа култураларының пландан ажыр тарылга-зы чоруп турар.

Кукуруза тарылганын, картофель болгаш ногаалар оуртулганын бедик агротехниктиг делгерезин чоруда-рын, тарылгаларың ажалганын эки организа-стаа-рын артельдин ажыл-ишчилери хүлээген.

ЧАА-ХӨЛДҮҢ ТАРААЖЫЛАРЫНЫҢ ЧЕДИИШКИНИ

Партияның XXI съездинин төгүлүг шиптирлеринде сорук кир-ген Чаа-Хөл МТС-тиң механизатор-лары болгаш районун колхозчу та-раажылары төгүлүг 7 чылдын баштайгы чылымын чакы хову ажылын организа-стыг эгелен бол-гаш ону шапкын темп-биле чорудуп турар.

Бүгү делегейниң ажылчы чонна-рының улуг байырдалың хүнү—Май бирни уткунтур социалисттик чарыштарын механизаторларның болгаш колхозчу тараажыларың ортузунда калбарткан түнелинде район май айның 29-та өрте чажар тараа култураларының тарылга-зын 101,0 хуу күссеткен. Оон иш-тинде кол култура болур кызыл-тастын планын 115 хуу күссеткен.

Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Чамбал-оол, партия организаци-яның секретары эш Багчий-оол)

нитини-биле 1689 га тараа кул-туралын тарып тургаш, апрель 28-те чедир 1749 ганы тарып, чакы тарылганы 6 ажыл хүнүнде бүтүн дооскан, ам мал чениге хо-регелер сипенер тарылганын кир-ген болгаш чамык тракторлар чайгы чер аңдарылганын кирген болуп турар.

Ук колхозта МТС-тиң № 1 трак-тор бригаданың (бригадир эш Чылаб) трактористери эштер Дор-лук, Мауруенко, Дүлүш олар хүн бүтү чажар планын 150—200 хуу күссетип турганар. Урезин сөөр-түкчүлери эштер Белов, Седен. Очуу-оол үлүг норманын 140—200 хуу чедир күссетип турганар.

Тарылгага ийги черин «Най-рал» колхоз (даргазы эш Лопсан, партия организаци-яның секрета-

ры эш Чапан) алган. Ол колхоз нитини-биле 2069 га кызыл-тас чажар планын тургаш, апрель 28-те 2152 га кылдыр ажыр чаккан болгаш ам үеде өсө тараа култу-раларын массалыг чакып турар.

Хову туралары ажаллап турар колхозчуларга болгаш МТС-тиң ме-ханизаторларыга сөөлү 5-6 хонук-тарың иштинде 2 удаа кино-чу-руктары болгаш 1 удаа концертти көргүскен.

Чаа-хөлчүлөр партияның XXI съездинин төгүлүг шиптирлерин күссетип дөм боттарыга ал-ган өсө-лаа социалисттик хүлээге-лерин чогуур өй-шаанда чугаа чөк-ка күссетип шыдаар.

Т. БЕГЗИ,
СЭБП Чаа-Хөл райкомунун секретары.

ССР Эвилелиниң Камгалал министриниң ДУЖААЛЫ

1959 ч. Май 1. № 112 Москва хоорай

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар бол-гаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Делегейниң ажылчы чоннарының эп-сеткил каттышты-рылганының хүнү, бүгү чурттарның ажылчыннарының акы-дуңма ёзузунуң хүнү — Майның 1 хүнү бөгүн совет улус болгаш оон Чепсектиг Күштери байырлап турар-дыр.

Совет Эвилелиниң улустары болза СЭКП-ниң XXI съез-динин төгүлүг шиптирлерин-биле болдунган күчүлүг по-литиктиг болгаш күш-ажыл көдүрүшкүнүнүн байдалында май бирниң байырдалын делгерезин турар. Комунисттик партияга удуртурган совет кижилер съездинин хүлээп алганы комунизм тургузушкунунун өндүр улуг програм-мазын боттандыраар дээш кайгамчык улуг чүткүл-биле бол-гаш чогаалдыкчы сорук киришкенин-биле ажаллап турарлар.

Улустар аразының дүшкүрүлүг чорун чымчадыры дээш, маргылаалыг айтырылганы чугаалажышкынының ар-газы-биле шиптирлээри дээш комунисттик партия болгаш совет казак могай чокка демисежилп турар. Ынчалза-даа

ССРЭ-ниң тайбын инициативаы эңдере чепсепленишкенин-ни чүткүлдү-биле үргүлчүлөп турар барын талакы күрүне-лерниң башкарыкчы бөлүктөрүнүн удурланышкыныга үр-гүлчү таваржып турар.

Ындыг байдал турда Комунисттик партия болгаш Совет казак бистиги Төрөң чуртувустун камгаланы аргазын улам ылай быжылаар дээш хемчеглерин албас аргажок.

Совет Армияның, Ужар-чүдүлүг болгаш Флотун бот сос-тавының сорулганы — боттарының дайынчы мергежилин мо-гай-шылап чокка көдүрери, чаа дайынчы техниканы болгаш чепсекти туюлунга чедир шипгээдип алыры, сагалга-чуруму болгаш корум-чуруму быжылаары, шериглерниң серемчиле-лин болгаш дайынчы беленин бедилери болур.

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар, офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Ажылчы чоннарың делегей байырдалы — Май Бирниң хүнүн холбаштыр силерге байыр чедирип, амыр-мендинерни айтырбышаан, силерниң хүндүлүг дайынчы күш-ажылынарга чаа-чаа чедишкенин күзедим!

Байырдалга алдар болдуруп дужаарым болза:

Бөгүн, Майның Бирде, бистиги Төрөң чуртувустун найыс-лалы — Москвага, эвилелдешкен республикаларың найыс-лалдарыга болгаш маадыр хоорайлар: Ленинградка, Стали-градка, Севастопольга болгаш Одессага — артиллерияның чээрби даащашкыны-биле салют кылдыр.

Бистиги күчүлүг Төрөң чуртувус — Совет Социалисттик Республикаларың Эвилели делгерезин!

Улуг совет улус болгаш оон маадырлыг Чепсектиг Күште-ри делгерезин!

Комунизмниң чайынналчак бедиктеринче бисти бүзүрел-дин-биле аппарат чыдар Совет Эвилелиниң Комунисттик пар-тиязынга алдар!

ССР Эвилелиниң Камгалал министри
Совет Эвилелиниң Маршалы Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Москва. Бизил шөл.

Фото Н. Грановскийниң.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Мордэн чуртывус улам чечектэе лэзиги!

Чеди чылдың баштайгы чазы

Делегейниң ажылы чоннарынчыл өш-сеткил каттыштырылганын хуну, бүгү чурттарынчыл ажылчыларын алы-хунма болурун хуну — Май биринчи байырлаа-биле чаагай час дүжүн келген. Оон чымыл болган чымчак тынчтык чедегейниң кырын дигриш, хай-ныдырлар өткөзгөн. Садтарда, парктарда болган арылдарда, арылдарда өт-көтөрлөк чечектери, чымыл чурттарынчыл оон-моон мөндүктүр үнүп, баштары ында-мында сүтүп келген, амыдыралдың күштүгүн, эргелин олар көргүзүп турар. Олардан чаагай чыттар агаарже тарап, акыранчыг, тааланчыг байдаларын чер бүрүндө тургузуп, догандыр турар амыдыралды улам чаагай, улам хыгарт, сокуругачыг, күрөңчиг болдуруп турар. Аңаа шунту-ла дигри амытан бүртүр өөрүп турар.

Чаагай тааланчыг үеи дагалар, да, ховуларда чечек, көк бооп, күштерин, күшкөштеринчыл малай, үнөри бооп, аң-мөңгүн өөрүп-күтүп бооп турар. Ол час — амыдыралга өөрүшкү.

Иңчаарга, час чүгө бойдушта хайынчыг, оон өөрүшкү болуп турар аэс. Чаагай боу, оон чаагай тынчтык кижилери, совет ажилчилери өөрүп, сорул киирип турар. Чүгө дөргө, час — күш-ажылы хайынчыгынын үеи, оон байырлаанын үеи. Часкы хун чылды чөмгөрөп деп үлөгөр домак оон баштык турар. Иңчаарга бо час бистинчү улуз чуртга онза жүрү-дузаныг.

Чеди чылдың баштайгы чазы, оон салдарын тынчтык бажынаар, шолжаар, чөккө, бүдүрүлгө, колхозтарын баштаар чөдөрлөк, сохоттарынчыл контораларынче, оларнын мастерскаларынче, малайларын, күштеринчыл бажынаарынче, олар-белчиринче шүргүп киирип, оларнын догандыр, оларнын өдөрлөк улуз сорулче, кымыл күш-ажылы кытырып турар. Чеди чылдың баштайгы чазы совет кижилеринчыл сатып-сатканын, иңг чурттарын хайынчыг турар.

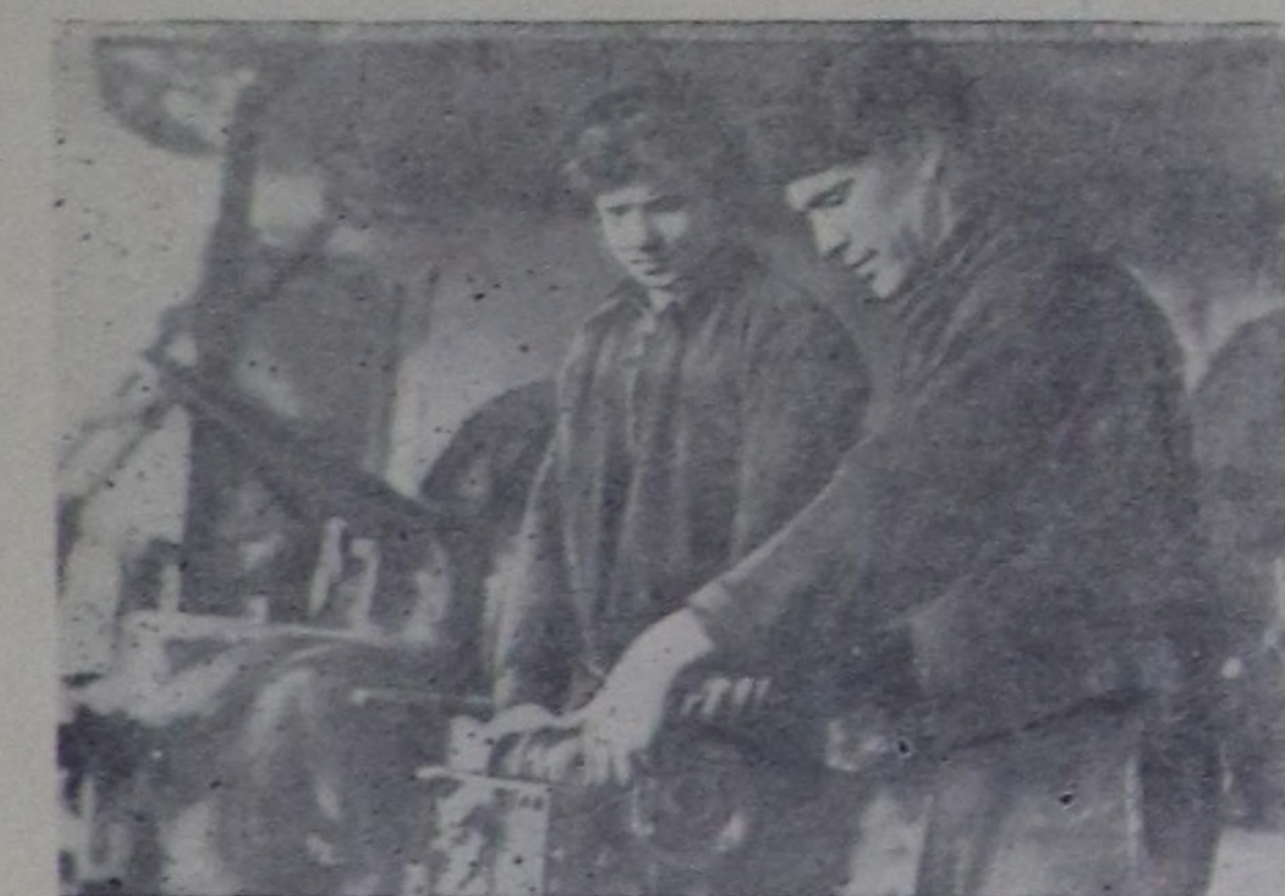
Бо бүгү болза совет кижилеринчыл амыдыралында, ажил-чиринде бо-дорул, боттанып турар. Ону бистинчү совет чуртун шынчыл байдалы, оон буртууга хөжүмдө болу-руп турар. Аңаа совет кижилеринчыл хамаарылган, оон чорутулган кымыл ижи-биле, бекке күзгө-биле боттанып турар. Иңчанга бистинчү колхозтун даргасы азы совхозтун директору чеди чылдың баштайгы чазынын чымчактарын бо-дорул, чакы тартылган кыска хуука ш-тинде агроэкономикалык бекке негедерин бугаар доогу азыр дөш, оон-биле тараанып, ногааларынчыл ба-за кукурузынчыл чаагай дүжүктөрүн чеди азыр дөш, малай баш са-нын өстүрүп, шынарын экижидер.

Бедик атты чедип алыр дээш

Коммунист күш-ажылы брига-данынчыл бедик аты чедип алыр, коммунист бугу-биле чурттар, ажилдар болган өөрлөк дөш чар-жык турар бригадалар бистинчү алысчыл бүдүрүлгө чөдөрлөк, кол-хозтарынча, сохоттарынча улам кө-вүдүп турар.

Кымылдың № 2 АТК-да өш Поты-лицинге баштаган коммунист сеп-теге бригаданынчыл бажыны-ры оо хундугу атты чаалап алыр дөш эрестиг ажилда, бо чылдың баштайгы кварталында бүдүрүлгө планын 141 хуу күткөстөнер.

Коммунист күш-ажылы бри-гаданынчыл бригадир Георгий Се-менович Потылицин «Шынык» корреспондентинге дыңатканы:

Чурукта: № 2 чык АТК-ынчыл коммунист күш-ажыл бри-гаданынчыл бедик азы дөш ажилда турар бригаданынчыл бажыны-ры эштер Г. Болованов (оң талаанда) биле В. Федоров мотор сеп-тегенинде.

чаш талун менди ажаап алыр, сүт саздалынын оонаалынын ажил кү-ү-сөдүр дөш чүткүлдүг хөмчөгө-ринчыл ан турар.

Суурну чаагайжылар, чуртталга бажындарынчыл турар, клубтарын, ажилдерин септээр дөш, оон-даа өскө ажилдар, бодаалар кайтамчык чүе аэс, ол дөргө, ажил-агыл-нынчыл удурунчу бүрүтүгү колхоз-тун чедиршиктери дөш, чонунчү чаагай амыдыралы дөш, чурттуу күчүгүн улам улагаттары дөш хун бүрдө кымыл турар ажилы, кичөөгөй болу-дур. Ол-ла ажил-агыл-нынчыл дугайынчыл партор-даа, агро-ном-даа, тракторист-даа, зоотехник-даа, малай-даа, бригадир-даа, ту-дугу-даа бодап, ажилдажып, бо-дунуң улуң кичирштирип турар. Оларнын аг-шеринчыл хөй-хөй кол-хозчулар, аныктар, ажилчынар. Оларнын бодааларын, кымыл турар ажилдарын шунту-ла бистинчү улуз оранымыс дугайында, оон күчүгүнчү, аг-алдарынчыл дугайында, оон алыс өрүнүң бедик чымыл дугайында дөш бодаалга чыгырткан.

Бо-ла бодаалга холбаштыр завод-тун ажилчынын, оон коллек-тивинчыл ажилын, черинчыл кымыл эдеринчилеринчыл, ракетанын, дүргөн укар саволеттар тургузу-чуларын, нефть, хөмүр дам, өңүт металл тынчтыктын хөй са-нынчыл инжениерлеринчыл тынч-тарын база-ла иңчаар чугаалап боор.

Бистинчү Тыва областың бөдүн ажилчыларынчыл, колхозчуларын-чыл, инженер-техник ажилчыларынчыл, адал-хаакчыларынчыл күзгөдери-биле, сорулчу-биле холбаштыр мону база-ла чугаалап боор. Чүгө дөргө, бистинчү совет чуртуу ажилдарынчыл тынч-тарынчыл бажынып кийи-биле ажилчы, бүдүргөн ижи, чедип алган тынчтыгы бажынып кийи-биле бүтүрүтүп нинти чедиршик-теринчыл киирип турар.

Бүтү чуртта дөш СӨКП-ниң ХХI съездининчыл төөгүлүг шийтирле-ринче сорул кирген Тыванынчыл ажил-чы чоннарынчыл чымыл бо байырла-лың улуз чедиршиктерин-биле дөшкө-лөп турар. Чаа-Халдуң «Найрал», Ленин аттыг, Сүт-Халдуң Киров аттыг, Чөөн-Хемчигин «Октябрь 30 чык» болган өскө-даа чамык колхозтар эрте чазар тараа кул-тураларынчыл таргалганынчыл об-ласта бир-ле дугаарында доосканнар. Об-ластың типорубриганынчыл, Кымылдың № 2 АТК-ынчыл, «Коммуна туугу» трезининчыл чазы Шүүрматтин, То-жунуң, Шаган-Арыгынчыл райү-ктер комбинаттарынчыл коллективте-ри бо чылдың бирти кварталында продукция бүдүрүп планын ажил күткөстөнер. Ол дөргө чурттуң

далай дөш улуз тынчтыгынынче дамды дөш немере бооп турар.

Иңчанга совет кижилер бүртү-күлүп турар ажил ижин нинти чоннуңдан хоорун болбас дөргөн ажилчынчыл бүртүгү, колхозчу бүртү-күлүп турар. Ону муракчы ажил-чынар Данынай, С. Клин, шахтер А. Чуйков, механизатор Сула, са-ныч Бичин-урут, колхоз даргасы Доктугу, дашчы Калзан болган өскө-даа хөй-хөй ажил-инчилер би-лип турар. Олар-биле бир домей Бай-Тайганың малайчынар, Барык-тынч тараажыларын, Тожунуң аң-дарын, Хову-Аксынын ажилчына-рын, Кымылдың туугулары би-лип турар. Бажып турар болганда, кы-мыл турар, бүдүрүчү турар. Олар-ны чеди чылдың баштайгы чазы хөй-аът киирип турар.

Партияның ХХI съездининчыл шийтирлэринчыл чеди чылдың планын бистинчү чуртка боттандырып дөргө, совет кижилеринчыл чуртталга-нынчыл улам чаагайжылар, бистинчү чурттуң күчүгүнчү улам улагы-ры, оон чымылчыл муракчы кижилеринчыл алыс хунуң хө-рөдери мынак. Аажок чаагай-биле көстүрү дөш ол. Чаагыс өскө-биле чугаалаар, бистинчү чуртка коммунизм тургузушкунуң тын-чтыгы боттандырып, боттанып турары ол-дур. Оон ажилдан чуртталга улам байлак, чаагай, чараш болу-р. Оон ужуң бистинчү социалист-чуртуу коммунизм хөдөл-биле бүтү чурттарынчыл ажилчы чон-нарынчыл кичөөгөй хазар тулуң, оларга чырыктыг үлөгөр болуп, боттунуң туугу бедик турар. Ол чо-рук совет кижилеринчыл чөдөр-лөк турар. Чүгө дөргө, улуз үлө-ринчыл боттандырыктын, чаагай үе-ниң туртуу-күчү мен деп би-лип, ол ажилдап турар.

Чеди чылдың баштайгы чазы бистинчү чуртка, совет улуска онза чаз бооп турар. Чүгө дөргө, бо бо-ла улуз планарынчыл, кайтамчык бүдүрүлгө, кымыл күш-ажыл-дарынчыл чеди чылдың баштайгы чазы. Бистинчү чурттуң адал, күчү-гүнчү улам улагаттары, оон бур-туугаарында магалыг чедиршик-теринчыл бөдү чеди чылдың планын хуука бөдүнө күткөдери дөш бот-тарынчыл күштерин, бидилгелерин совет кижилер харамнамай турар. Оларны баштайгы чаз, улуз күзгө-дөр, коммунист партия, оон Ленинчыл Топ Комитети хөй-аът кии-рип турар. Аңаа сорул кирген совет улус делегейниң ажилчы чонна-рынчыл өш-сеткил каттыштырылган-нынчыл хуну—Майның бириндеге То-рөөн чурттуга инжениеринчыл ала-рып, ол дөш карак-кымыл ажил-дарынчыл азын турар, тайбың күш-ажылынчыл алган турар.

Чеди чылдың баштайгы чазы делегейниң Совет улустун туртуу-зукун күш-ажылы делегейниң! О. САГАН-ОЛ.

Ол бригаданың бажыныры Май 1-ге адал кылдыр алган хуука-ларынчыл эрестиг боттандырган: апрельдинчыл бүдүрүлгө планын 6 хонук буртууга күткөстө, майның планын кичирштир автомашиналарынчыл азын хөй деринкилеринчыл пландан ажил септөөнөр. Апрель-динчыл № 2 АТК тонна-километр талааны-биле 164 хуу күткөстө, 65 муң дитр кывар чүдүлү мамнал, чык сөртүлгө-биле бот-уеинчыл 6,6 көнөк чедир чингедиринчыл чеди алган.

Чык сөртүлгө-биле планын чеди-инкилчыл күткөдериңе комму-нист күш-ажылы бригаданынчыл адын чедип алыр дөш патриоттук шижөөнчыл чугула ролду ойнаа. Бригаданынчыл бажыныры авто-мобиль транспортуң экономика-нынчыл дугайында семинарынчыл өртүрүп, политбюлде өрөңчү турар бол-ган техникмуну доосамаал эртин турарлар.

Анык ажилчынчыл мотор септе-ки-Э. Никиташев чоктаа чаз 3 ай иштинде тускай өөредилгени эр-теш, ам боду чааскаан мотор сеп-тегенинде эки ажилдап турар бол-ган хун бүрдө нормалын ажил күткөдүп, кезекши шоланынчыл 9 класинда өөрлөк турар. Ол мы-нак слесарь П. Насков база-ла 7 класста өөрлөкшөөн, бүдүрүлгө-нинчыл муракчы болуп турар.

Бригадала слесарьлар С. Ворот-кин, В. Тимофеев, В. Петров, В. Са-ловников, Ф. Васев, слесари-моторист Г. Болованов олар хун бү-рүдө бүдүн чартык норманы күткө-дүп турар болган бригаданынчыл кижилеринчыл кижилер Май 1-инчыл байырлаанынчыл күш-ажылы белектиг утааннар.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

Улуз-Хем районда «Чуруунамы» шийтирлэде бил-диги колхозчу механизаторларга бажырткан 15 тракторлар ажилдап турар. Колхоз эртен чымыл-гектардан 17,5 центнер дүжүт алган, а бо чымыл 20 центнерден куу эвести өстүрүп алырында тара-ажылар бүдүрүлгө.

Чурукта: тракторист Нөрбү Кара-оолдун агрегаты. Чаагыр-агылдары (оң талаанда) Кымыл-оол Седип, Биче-оол Монгуш, Маскыров Дөө. Агрегат хун норм-алы 150 хуу күткөдүп турар.

Хову турлаанда

Апрельдинчыл төңчү хунеринчыл бир-рөөнчыл Чаагай «Хову-Да» колхозунчыл хову турлаанче халкан-бис. Удаткан чөк-ла Чаагай биле Шеки аразында улуз ораны ажа-лаалткан, Шеки хөмчө согунал-дыр салып киирип бис. Шаанда дөш андалынарнынчыл бистери-даа шийиң көрбөң—карак чөтөс чы-гыт Ал-Хая ховуу чөдөр-чөдөр аң-дарынчыл калган. Мыда трак-тор агрегаттары чөдөр бажылар берген, шаанда дооруаң бур-туу ажилдап турар.

Турлаага чөдө бердирис. Дүкөң эрестеге ажилдар трактористтер, чаагыр-агылдар, принциптер хундус дымтанган, дүкөң ажил-га белекенинчыл турганнар. Машина-техниканы үең чаап дооскан со-онда тракторист Кыдыр-оол прин-цип-биле ийиленчыл чөдөр аң-дарынчыл бажынып бис. Оон ховуа агрегаттар чүк-чүкчө азын-тыл-тар. Тракторларынчыл соонда бол-ган муракчы оттар чырып, ка-рангынын кайыктык бажы чөдөр үең, дөшкө ховуң кайы-даа бу-дунуңаа тола көстүп бар чөдөр. Бо болза уйту-дун билбөс ажил-чыларынчыл ажил-хөдө дөш безин сооскайынчыл турарынчыл бажынып турар. Олар Май бирде күш-ажылы белектеринчыл ужурамыр дөш эрестиг ажилдап турары ол. Ховуң арай шыкымынчыл салгынынчыл күдүлгү ку-ду хан, турал бажынычыл киир си-рынып, керсөн амыдыралынчыл чы-рыктынчыл чырыктынчыл. Хундус-кү эрестеге ажилдааннар хөдөң дооруаң салгынып, чунуң тур-ганнар.

Дүңгү болган эртен дүкөң ажилдынчыл түнчыл үнүп келген-дир аа — деп, мөң кара, күдөр-шым-рак тракторист ажилы-биле арыл, холдарынчыл чоттунуңаа тура чуга-а.

Кымыл хоорай-нынчыл амы Ленин кукурузунуң бажы кайы чылдар буртуугаар кандыг турганынчыл сактып көрөөл. Аңаа ийи-чангыс чымчыл-чымыл куу бажындарынчыл, мында-мында хараганнар үнүлгөн. Ийи-чангыс курат шөлчүтөң чыткан-ла болгай... Оон бөдөр азын кайы чылдар эртен, ол шөлчүтөңтерде ам ийи-үн кыт чараш, бедик даш бажындар тургустунган, ол болза Тыва баштайгы дөш өөредилге чөдөр педагогика институту, педаго-гика училищелер, кыды ажил-агыл техникуму болган № 2,7 ортумак шолаларынчыл бажындарынчыл-дыр.

Ол өөредилге чөдөрлөр мунай аңаа 1940 чылда Тывага бирти ты-на ортумак шоланынчыл үн кыт бажыны тургустунган. Бо аразында ол шоланынчыл колхозчу эрестеринчыл 420 оолдар, кыстары доосканнар. Оларнынчыл хунуруу дөш эртен-кирип чеди ал, а чамдыктары эр-тендер болу берген. Иаңгыла дөш эртендеринчыл кандидаты, педа-гогика институтунчыл директорунчыл хуукагезинчыл күткөдүп турар А. Ч. Куназ, төңгү эртендеринчыл кан-дидаты эш Ю. Аранчин, кижилеринчыл Куулар, бажылар Е. Салыммаз, С. Серот, даг инженеринчыл Тана-оол Самдучан болган өскөдөр-даа. Шоланынчыл дооучулары анык Ты-на областың экономикаынчыл, култу-разынчыл көдөрлөк боттанынчыл са-лыктынчыл база киирип турарлар.

1958—1959 өөредилге чылдың-да бо шоланынчыл 75 өөрлөкчилер доо-зун үер. Шоланынчыл өөрлөкчилеринчыл алган бажыларынчыл амыдыралга ажилдап билер кылдыр өөрлөкчү тур-ларлар. Школада дараанынча бажы-нып өөрлөкчү, ол мынак авто-мобиль практиканы чөдөрүп турар. Бо чымыл дооуң үер чамык өөр-лөкчилеринчыл областың чаа бүдүрү-лгө-ринчыл ажилдар күзгөдери иле-рестөнер. Ондар Кымыл-оол, Оян Карамаз олар Ак-Доурак бүдүрүл-гө-нинчыл барып ажилдаарлар.

Партияның ХХI съездинчыл анык салгакчыларынчыл белектеринчыл шко-ланынчыл канчаар-даа аажок угу-рулуңуң дөшкөдө-биле, өөрлөкчилеринчыл бүтү талаалыг билг-биле чөдөрлөкчү, алган бажыларынчыл ажи-дыралга ажилдап билер, күш-ху болган бөдүнчиле бар. Бо өөр-

чорутувус. Колхозка көп, катап колхоз кижилеринчыл киирип алган, түе-түс тракторларынчыл хуука-а, амыл ажилдарынчыл чөдөрү-дүп тур бис. Мен агрегаттынчыл өөр-лөкчүлүг чөк шору бажынып тур мен.

— Эрестеге онзаалгы канчаар күткөдүп турарың?

— Ооналга ажил күткөдүп турар. Ол хундунчыл бистинчү бригадиринчыл эш Кошкар-оолдунчыл тодартай ай-тырып ап көртүр.

Көдө дөшө мычар хөдөрчүл орану-аа колхозтунчыл үеңгөнчыл авто-машинанынчыл чедип келди. Агита-тор К. Дөдөг-оол киирип келген, почта чедиринчыл келгенинчыл дыңат-кан, бөдө шырпы каан содунуңаа, сеткүлдеринчыл ажил-инчилерге та-рып берди.

Халчок шимчегенчыл орану-аа-нынчыл чөдөрчүл. Чүгө мыда хаа саазинынчыл шимчегенчыл дыңа-рып. А ховуа тракторлар дунуң муракчынынчыл үнөри-биле үең ажилдап, оларнынчыл согу, муруу карактарынынчыл хөдөдери чөдөр прожекторлар дөш чымыл-дынчыл чырыдып чөдөр.

Эртен даң аткан, дүкөң эрестеге-ринчыл сөдүчүлүг чөдөрчүл келгенер. Тракторларынчыл үеңгөш, кывар чүдүлдеринчыл кутулаш, түе-түс ху-укагезинчыл, пландан дашкаар та-рылга дөш ажилче шутт чөдөрчү-лөкчүлөкчү. Гармончыл үнүгө үлө-түргөн оон-тоданынчыл кылган, уру-ларга белектеринчыл хуукал бергиле.

Оон дараанынчыл малайларынчыл ө-өг-лөринчыл киирип, байырлап эгелэ-нин. Бажы бүрдө-ле му-шоор, эгелэ-нинчыл «Майның бири дөш». «Чеди чылдың бажынынчыл байырлаа дөш», «Аас-кежик дөш», «Тайбын дөш», «Чаа-чаа чедиршиктер дөш» дөш өскө Май бирге сөңү үлөп турлаан.

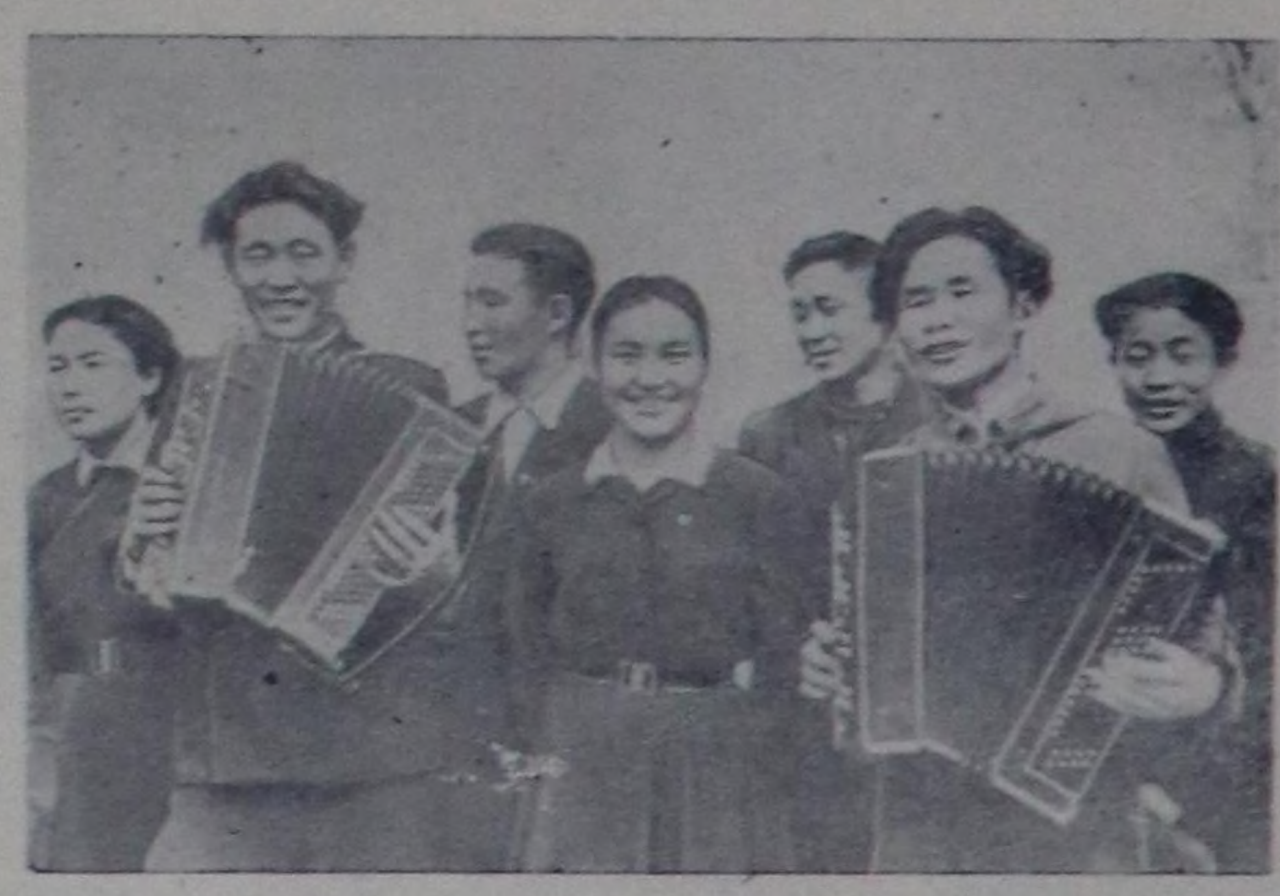
Кижилеринчыл нинти агаарлашкы-нынчыл база эгелэң. Олар чымыл-биле каас кеттирип, малайынчыл бажып турганнар.

«Муруу-чүктүнчыл дагыларынчыл ыра-к согу далай чедир» деп, «Төрөң чурт дугайында» ыры болган өскө-даа аас-кежиктинчыл, мынактынчыл м-лары кутулуп турган. Ол малайлар Мергенниң арылдарынчыл чаңыл-ган, Төрөң чуртунчыл дөшкө-биле ужу-туу чөдөрчүл турлаан.

М. СЕВЕН.

С. ТАМБА.

БӨГҮН БОЛГАШ ДААРТА

Чурукта: Гастало аттыг паркта Кымылдың № 2 шко-ланынчыл үстүк класстарынчыл өөрлөкчилеринчыл хөдүгү дымтанганда. Фотокар С. Фоктистовтуу.

гүмү алыс-бүрү чүдүлдеринчыл дара-нып өөрлөкчү, ол мынак авто-мобиль практиканы чөдөрүп турар. Бо чымыл дооуң үер чамык өөр-лөкчилеринчыл областың чаа бүдүрү-лгө-ринчыл ажилдар күзгөдери иле-рестөнер. Ондар Кымыл-оол, Оян Карамаз олар Ак-Доурак бүдүрүл-гө-нинчыл барып ажилдаарлар.

Партияның ХХI съездинчыл анык салгакчыларынчыл белектеринчыл шко-ланынчыл канчаар-даа аажок угу-рулуңуң дөшкөдө-биле, өөрлөкчилеринчыл бүтү талаалыг билг-биле чөдөрлөкчү, алган бажыларынчыл ажи-дыралга ажилдап билер, күш-ху болган бөдүнчиле бар. Бо өөр-

Фермада байырлап

Мерген хөмчөк хар сууга да-жып, хөдүгү, шимчегенчыл агыл бажы чыткан. Оон унуула хавктар баштары ак-куузуулар кылдыр час-тынчыл анылаан, хавктар арынча-дынчыл көктөр үнүлөп келген чөдөрчү оуну ногаартыр шыл эгелэң.

Ферма ажилдарынчыл чурттар бажындар болган мал кажалары база-ла байырлаанынчыл шим-чегенчыл. Бажындарынчыл кырында кы-мыл туктар холбөнгөн, ханаларда плакаттар, доуунар астыган. Ка-жалар чанын, бажындарынчыл ко-данынчыл аштан каанкан.

— Хөдө бажып тур сен бе, Саша, Сарыг-Септиң Култура бажыны-га барып байырлаар дөш бе?—деп, саанчы Елена Агармаз эжинден ай-тырган.

— Сарыг-Сеп киири-даа болу-р-ла, бистинчү эргелешкенинчыл Михаил Савель-евич бистинчыл кымыл болуу-дуска база уткуула хуула болу-дир дөш—деп, кииринчыл чайышкан, чугаала-ла. Боттарынчыл байырлаа-ла. Аажык кымыл болу-дур, гармончыл бар, кижилер бар. Сен база барып белектер, харың.

Өскө-даа бажындарда мында белектер чөдөрчүл турган. Колхозчу малайларынчыл эки хөдөрчүл уштуу белектер, эки эки чөдөрчүл бажы-ган. Көдө шимчегенчыл хуукагезинчыл. Ол хуула ажилчыл түнчыл-даа, Май-ның биринчыл утаанынчыл болган. Май бирге чөдөрчүл шимчегенчыл болган саазинынчыл Мария Богданова биле Александр Бажыков, бажы аажыкчыл Вера Павлова Жирнова болган калдарынчыл Ламажан оларга белек шимчегенчыл колхоз бажы чөдөрчүл омонунчыл эш Елесе-ев тынчтыккан.

Ферма ажилдарынчыл кымыл бу-луңа мыка орайтажы ойлал дөш, чөдөрчүл: «Бистинчыл морал кээр силер» деп улуз-дөдөрчүл чы-кышкан. Олар кукурузта үнүп кел-ген, агаарлап бажындар-даа.

Кижилеринчыл бөдүнчыл бажында-аа эртен «Май бири», «Чаагай бай-ралы», «Дөм-күш каттыштырылган-нынчыл надымын».

Май биринчыл эртен, эртен хуула мынар Чөөн чүктөн агарып чөдөрчүл орда-ла «Май бири-биле», «Май би-ри-биле» деп байыр чедиршиктер сөстөр кажы иштинге чыгышканынчыл тур-гулаан, саазинынчыл ажилда эгелэ-нинчыл. Олар саазинынчыл ажаа-зынчыл эрте доосканнар. Калдарынчыл Ламажан инжениер ажилчыл, дажы сүрүп үнчүп, оларны база-ла бажында-аа, омон-хөдүгү, чаз үнчүп көктөр-ниңчыл чөдөрчүл, дажы чаттып, олтун үнчүп. Бажы аажыкчыл Жир-нова кадай база-ла бажындарынчыл ажилчыл, бөдү-биле агаарлап, Май биринчыл демонстрациянынчыл үнчүп кижилер мынак кылдыр шуун-тур «Коммунизм» сүрүп үнчүп. Ол аразында ферманынчыл улуз, бөдө кижилер кымыл булуңа база катап чы-мыл келгенер. Гармончыл үнүгө үлө-түргөн оон-тоданынчыл кылган, уру-ларга белектеринчыл хуукал бергиле.

Оон дараанынчыл малайларынчыл ө-өг-лөринчыл киирип, байырлап эгелэ-нин. Бажы бүрдө-ле му-шоор, эгелэ-нинчыл «Майның бири дөш», «Чеди чылдың бажынынчыл байырлаа дөш», «Аас-кежик дөш», «Тайбын дөш», «Чаа-чаа чедиршиктер дөш» дөш өскө Май бирге сөңү үлөп турлаан.

Кижилеринчыл нинти агаарлашкы-нынчыл база эгелэң. Олар чымыл-биле каас кеттирип, малайынчыл бажып турганнар.

«Муруу-чүктүнчыл дагыларынчыл ыра-к согу далай чедир» деп, «Төрөң чурт дугайында» ыры болган өскө-даа аас-кежиктинчыл, мынактынчыл м-лары кутулуп турган. Ол малайлар Мергенниң арылдарынчыл чаңыл-ган, Төрөң чуртунчыл дөшкө-биле ужу-туу чөдөрчүл турлаан.

М. СЕВЕН.

С. ТАМБА.

редилге чөдөрчүл чылдың-на бедик билгитинчыл калдарынчыл белектер тур-гар. Институт бо чымыл шолалар-нынчыл 5—7 класстарынчыл сан, фил-ка болган дөш, төөгүнчү 69 бажы-ларынчыл, педучилище өгө клас

БИСТИН СОВЕТ КИЖИЛЕР

Агитатор-киномеханик

Эрткен чылым күзү райлук-коммун култур кидизинге шерг түзүлгөн чыла-да дооскаш келген, солдат иди-хепти, уулунаар, күдөр-ара анык оол кирип келген. Култура кидизинин өргөктөлгөн келген анык оолун амыдыралы-биле таныжип айтырган.

Сарыглар Улай-оол 1955 чыла Кызыл хоорайга областын Култура өргөктөлгөн чыныгы киномеханиктеринин куруун дооскаш, Сүт-Хал районун Сүт-Агсы суурга киномеханикниге амылап турган, ол-ла чылым Совет Армиянын хүрээленине чоруткан, шерг албанын эрттиргеш төрөн чиринге чейил келген, ам амыдырал аайы-биле Чыла-Халге амылап күзөдиг болганы илерөөн.

Улай-оол Халпаановичин киномеханикниге амылап турган Чыла-Хал районун Көжө суурга чорутарын санадаарга, ону ол хүдөөп алган, эрткен чылым октябрь айдан бээр мыла киномеханикниге амылап турар.

Амылап эгелен соопла оол ууш-аылаа мыакшылым, болууп оуашкан амылаа аг-сеткили, кино техникумун аргамы билгир, көрүктөлгө эгит-аллаа уулаада тодарай апарган. Сарыглар суурну чурттагы чонунун илергелен болган мыакшылым чаалап алган.

Ол ам район иштинде база бир дээр амылаа киномеханиктеринин бирөөнине санаттарын турар. Ай саныла кино көрүктөлгөн, селесымын, көрүктөлгөн санын-даа талазы-биле доктааткан оуаштарын ол үргүчү ажыг күзөдиг турар. Солун кинолар районга чейил келгени ол дорала-на биле тыгын алган, барып ал

турар болган колхозчуларын кырген чагыларын буугар сонугураа киноларын чогуур үзүндө өкөп үндүрүп бээр.

Бистер солун киноларын колхозчуларга үндүрүп берип турар-а-бис, мылаа-даа областы төвү Кызыл хоорайга көрүктөлгөн чаа солун киноларын чамдыктары колхозчуларга келбей баргылаар, чамдыкта районга-даа сураг чок болуур ол дыка хомудунчым-дыр—деп эш Сарыглар чугааган турар. Мен он ол чугааган база-да чөптүг деп санадым.

Кино үндүрүшүн бетинде оон уткаын допчуу-биле көрүктөлгөн таймырлар бээр филмни көргөн кижилерге дыка-ла эки билдингир болган үтүндүрүс. Эш Сарыглар чүгө кино көрүктөлгөн-биле мылаа-даа областын кино соопу чамдыктары организаста-танчымыларга хөгжүм ойнап бээр. Көжө клубта амыктарын бот-тымын уран-чүгү болжуну илепкейлиг кыргычтарын бис-рөөн.

Комсомол киномеханик колхоз-та партид, комсомол организаста-тарын политкижилигелен аргас-массалыг амылаа дуулаа-ны, биргаларга көсү агитация чорутарын илепкейлиг кыргычтар. Чокта чаа эш Сарыглар 1959—1965 чылдарда СССР-ин улус амылаа-агынын хөгжүлгөн-ниг контроль чургайларын кол чүктөлгөн диаграмма кылдыр бижэп, партид организаста-тарын күзөдиг берген.

Агитатор-киномеханик эш Сарыглар болуун ол бүдүн амылаа-биле чонга бараан болуп турарын билбешан, моон сонгаар улам эки амылаарын хүдөөн турар.

М. КАВАА-САРЫГ,
«Шыннык» корреспонденти.

Шудургу малчын

Бай-Тайга районун «Малчын» колхозунун илек каларчымы эш Ими-Доржу чыл бүгү-ле 200-тен өвөш эвес инвестерин менди казырып келген. Эки өттүг чирерин ол ишчил алган, аны инвестерин организастыг олардып турарын ол оларын күжү чылым-на семис болуп турар.

Бо чылым кыжындыда болган чылымна олардын ол 4 калат солаан. Кадарын 2 гектар ажыг

сиген кезер шадуу аштап арыткан. Бо чылым ол болуун күжү-биле 5 тонна ажыг ситенин белеткээр деп хүдөөн. Ам ол бир былаа калжанын түдүп дооскан. Баштайгы төрөн 3 инвестерин бызаларын менди. Өг-бүлө ишти илээ 1957 чылда күш-хүнүгө 7796, а 1958 чылда 14000 рублун амылаа алган.

С. САМУ.

ХҮЛЭЭЛГЕ КҮҮСЕТТИНЕР

Тайга районун Сталин атыг колхозунун муракчы хойжуу эш М. Күдөрк малды баш санын өстүрүшүн, оон продуктууну беш-деринге улуг дүржүлгөн.

Эрткен чылым төрөн 497 хойуну 501 хураганын калжалан албашан, хой бүрүздөн 2,66 кг дүктү кыргып алган. Оон калжаны 580 баш төрүг хойлар кыштан хүр ашкан болган массалык-биле

ооллап турар. Ам төрөн 340 хой-дан 385 хураганын менди өстүрүп турар.

Бо ажыг-агыл чылымда чө баш хой бүрүздөн 105 хураган, хой бүрүздөн 3 кг дүк кыргып алырын малчын хүдөөн. Эш Күдөрк-тин алган хүдөөн амыдыралга боттарыны чугааган.

О. ИМАНАА.

ОБЛАСТЫН СУУРЛАРЫНДА

Белдир-Арыг

Белдир танылардан шурап баткан даг хемери Дымтыг-Хем биле Ужарынны каттышкан белдирини бичип үстүг дүжүлгөн анык суурну Самагалдайлан үнгөн доран-на эскерип каар. Ол сан дорт, үзүн, делем ийи кудучулардан тургустунган. Оларын бирээни Ленин, а өскөн Чыла амыдырал дээр.

Бо чер чокка чедир-ле эш турган. 1949 чылда колхозчу была-чыларын балы, хирээни чогууда арга, мыкка аян туруп, ирлап эгелен. Чылдар эрткен тууду-на Белдир-Арыгын өвүр-хемери эскерип, чуртталганын чаа бажыннары, култура-амыдыралын чаа-чаа туугулары немешип турган. Хей-хей колхозчулар сууржуу амыдыралы шилчип, иштик самал өгдөрлөгөн кезе-мөңгөдө амыдырал, аны эил-деп чоран үвүн-савын «музейге» дулааппа, чылым, чырык бажы-нарга чаа эу-биле чурттал эгелен.

Суурну бажыннары шунтуу болуунда чыгыс ай төлөвлө-биле кылган болган кырылгы, клавовкалы база оларын хей кези туубулан кылган пекчаларын. Сонгаларын ийи калт ражаларын. Сонгу үгө колхозтун туугуларын чуртталганын-даа, култура-амыдыралын-даа туудуу кылганда ону кырышан, клавовкалы-биле калт бүрүн доозар апарганар. Чурттал-чы бажыг бүрүздө сайылган-ны, ралону кириген. Суура колхозчулар чуртталга бажыннары-биле колдуунда хандырткан. 250 олууту улуг, делем клуб база өн-кеге салыры, библиотекка, 20

оруннар, ном салыр атажерка, кырышынныг амыдырал төл, чым кал кал чомоланар, сонгалар чогунда аны-бүрү чечектер бар. Сонгаларын төлөлдөг. Шаалын кыла-йты доозула каан.

Бо бажыг черле уругу-мындыг арыг-шөвөр турар. Эгелер-даа, бичип уругулары-даа кончуг амыгыр улус—деп эш Чурукпан биске таймырларды. Бо дээрге колхозтун илепкейлиг туугу-суури Сувандин Максим Дондуковичин бажыны-дыр. Дүш сонда оон-биле бистер клубтун кырышын кылып турар туугулар арыгына уура-жы берген, хөвөрлөкөн бис. Сувандин 1949 чылдан эгелен тууга амылап келген, оон калай Сувандин Овермаа колхозтун аны-бүрү амыдыралында. Өг-бүлө эрткен чылым 1014 күш-хүнүг амылап алганар. Олар 8 уругуларын. Бо хире хей кижилг өг-бүлени бажынында мындыг културлуг чаагай амыдыралын тургустунган чыла-гаанын Сувандин Овермаа мынчаар таймырлар турар:

— Бо дээрге хамыктыг мурун-ла болуун совет киж дугайын бистин нам, чааа-мыктыг улуг салгыш салымкынын ачымы-дыр. Мындыг чаагай үгө, амылаар-даа хөгжүт, чурттаары-даа өвүр-чүг-дүр. Оон ачыла азе-кежик күш-агылаан төртүтүр дижи болгай. Кым эки амылаар болуур, оон амыдыралы база чаагай болуур. Бичанган чаагай амыдыралын тургустунган боттарында халык кижилерин боттарында халык кижилерин, чурттаарын кылып берген, чурттаарын белек мен-дүш кушак огул дег ачымы аш-

Бистин чурттун делгемнеринде

Ровно область. Зюлбунск район-да «Украина» колхозтун даргазы И. Яковен чүгө эки удуртукчу эвес, база мергежилдик чуртукчу деп улус билер. Колхозчу чуртукчу 120 ажыг картиналарын чуртаан. Хостуг шагында ол бо-ла чуртук берген турар.

И. Яковен амыг үгө колхозтун уругулар салыгына улустун тооларын иштинден өвүр-хемери чуртук берип турар. Колхозтун клубуна И. Яковен чуртуктарын делгемнен ажитыган.

Чурукта: калай Юлия Антонова, уругулары Володя биле Бронислава болуун чаа чуртук И. Яковен көргүзүп тур.

СЭТА-нын фотокриказы.

Камчатка область. Быстринск деп национал районун Анагай сууру Камчатка чуртук ортулук-тун төвүндө турар. Мында парти-нын XX съездин атыг эвен колхоз бар. Оон денскээр Европанын чамдык күрүмелеринин шөл-лүндө улуг.

Хааным чазак үзүндө эленир эрге-медел чок, көшкүн байдалга чурттал чораннар. Совет эрге-чагырганын үзүндө оларын амыдыралы үзүлгөн-биле өскөрүл-ген. Ам оларын колхозуна

школа болган амыдырал бар. Мында эвенерин уругулар күрүмелерин күсүл-биле өвөрлөп турарлар. Чеди чылым баштайгы чылымда аны дымтаныр бажыны, чаа клубту турар.

Миллионерни колхозтун кол байлаа—хей санын илери. Эвенерин кол үзүндө амыла анымыр болуп турар. Ачыларын типканы чүс-чүс ак-кара дымтаныр болган өске-даа аны-нын кештери делгемнен өлүк талазы-биле делгемне кирип турар. Колхоз ажыг-агынын чаа

адырларын бирээни—аң амы-ды. 1965 чылда чедир аң фермазы дыка калбар болган аны кара дымтаныр өстүр.

Чурукта: солгай талазында—школа-интернатта уругуларын кичээле белеткен турары. Оң талазында—партиянын XX съездин атыг колхозтун ачымы И. Гилханов калжалан ушуп алган дымтаныр иви каларчылары Е. Мандалтоока (ортузунда) болган Е. Мандалтоока көргүзүп турар.

СЭТА-нын фотокриказы.

КӨДЭЭ ЛЕКТОРИЙДЕ

Политиктиг болган эртем билгиптеринин талазы-биле Бүгү-өлөдүн нитилелерин Эрен район салыры «Чаа өрүк» колхоз-ка көдө лекторийн тургустунган-дан бээр алың үе эрткен. Мында 14 лекторлар бар. Лекторийн ууртукчуу эш И. Кунчун лекторларын амылаа планын ай

санында чогалып, оларга тус-тусу-биле дымтаныр берип турар.

Колхозчулар ортузунга чаа солун лекцияларын номчуп турар лекторлар хей, чижээ, зоотехник эш Буч-бажан «нарын дүктүг хойларын өстүрү»—ажыг-агылаа улуг ууру-дулаагы деп темага, партия организаста-тарын секретары эш

И. МИЖИТ-ООЛ.

каш олар болза чү бүдөр бөөр. Колхоз чылым, чырык, делем бажынын тулуп берген сонда, оон иштинки делгемнен боттарыны кылып, ол-ла бүгү эдиле-херекселерин тынтнып алган бис.

Өнермаанын озу кончуг-ла шын. Маңа азыркычын хөнгүч бичил-ла ачыч чок. Колхозчу дарган Оюн Чолун-оол, туугука Иван Дамырыг болган өске-даа хей-хей колхозчуларын өг-бүлелери үстүн-де чугаалаанын өг-бүлелен тулак чок чурттал турарлар. Колхозчуларын чуртталганын шак мынчаар чуртталып, чаагаймы турар.

Белдир-Арыгын өвүр-хемери алың кан чылдар эрткен сонда бичилгүндөн-даа арык чурттал-ла, а колхозчуларын амыдыралч улам-на байлак шыгалгыр апар. Бо бүгүгө колхозта эш Адыл бригадирин туугу бригаданы биче—эес салымкынын кириген. Оң бригада чеди чылым баштайгы—бо чылым туугу планын хуу-лаз бетинде күсүлүр дөш күже-чиншигин амылап турарлар. Олар ам эилге салырынын бажынын болган парасты тулуп эгелөөн.

Бригаданын бир бөдүг бажы-нарын кырышарын, клавовкалы-нын кылып турарлар. Оң амыла-лар май 15-тиг бетинде бүрүн доозулар. Чугай өртөдир, туубу кылып тускай бригада база бар. Пилорама доктаамал амылап турар. Үр чылаа амылаан О. Арты-на. А. Чудум, М. Сувандин, И. Дамырыг мынча мергежилдик туугулар колхозта эвөш эвес.

Колхозчу суур ам-лаа анык болган өвү, сайылар турар чүе төлөдө, ол талазы-биле кымыр ажыла-ар ам-лаа улуг. Оң дугайында колхоз даргазы Иргит Очурович Биче-оол мынча деп чугаалап олурар:

Номчукчуларын бижип турары

Танды районда «Менегей» совхозтун малы кыштан хүр ашкан. Совхозтун малчынызы чаагаа-ащымын баш үвүр баш-көнгөш, кур-өт-сигенин хонаш-тарда барып хонгула алганнар Нара-Суга, Шоолда, Наькта болган Дус-Халда 6 нодан хой, 2 нодан чыгыс болган 5 нодан инек барган.

Т. Тава-Самбу.

Чөөн-Хемчин районун «Ном-мунимче өрүк» колхозунда ки-номеханик К. Демпир чонуну ки-но талазы-биле културлуг не-мелдизин эки хандырып турар. Механик амыг үгө хөвү турла-лазын үргүчү барып, колхоз-чу тарастыларга солун кинолар-ны көргүзүп турар. «Тергеде

бешки дугуй», «Эзиржигеш», «Гитарачы кыс», «Алым чок Гор-нион» болган өске-даа кино-ларны хөвү турлааларына үн-дүгүлзэн.

О. Дүкүүн-оол.

ВЛКСМ-ниң Бич-Хем району район аныктарын кижээтин Туран хоорайга организастап эрттирген. Кемзеге партиянын XXI съездинин шиктилерин амылаага боттандыртал талазы-биле районун мурунунда сал-дыган сорулгаларын дугайын СЭНП райкомунун секретары Савкин илеткел кылган. Куку-оуа эвенеринин сорулгаларын Меллеров чугаалаан.

М. Дамчай.

Байырлал хүннеринде Кызылдын парыгына

Салтыг баг кагар шөлүгө 1-де 2 шактан, 2-де 10 шактан, 3-түн хүнүндө 10 шактан эгелеп бүдүрүгө, албан организаста чирелерини командаларын маргылааы болуу. Хол бөмбүтүн талазы-биле өрө-диге чирелерин командаларын маргылааы ол-ла хүнүндө болган ол-ла шактарда эгелээр. Май 1-де 2 шакта пединститут-биле типогра-фиянын оолдар команданы, пединститут биле калжээ ажыг-агыл техни-кумуну уругулар командалары баскетбол ойнаар шакте маргылааы. Ол-ла шакте май 2-де 10 шакта школарын баскетбол командалары ойнаар. Бүт бөмбүтүн талазы-биле май 1-де АТК биле типография, май 2-де—кажээ ажыг-агыл техникуму биле пединститут, май 3-те спорт-тун «Динамо», «Труд» эки-тура нитилелеринин анык оолдар коман-далары ойнаар. Маргылааар хүнүн-не 4 шакта парктун стадионунда эгелээр. Национал хүреш май 1-де 1 шакта стадионга болуу. Май 2-де 12 шакта мотоциклдик кижилерин хей анык хеширант маңалымын болуу.

Чайгы спорт сезонуун ажитынганын тураскааткан чык атлетика талазы-биле маргылааар май 3-те 10 шакта эгелээр. Аны эр, хер-рөөн спортчулар черин узун, белдин халык, чаага чарым блуу, яз-ро октаар. Май 1-де 2 шакта баскетбол талазы-биле эң мерген снайпер-ниг ады дөш хоорай конктуруу болуу.

Майын 1-2-3 хүннеринде парктө кпери халжээ. Танды шөлүгө үтөр хөгжүм ойнаар. Ноган театрга 1-нч хүнүндө 2 шактан эгелөөш 5 шакка чедир № 7, 2 ортук школарын, область өмөлгөшүн, педи-институттун концерттед болуу. Май 2-де 12 шактан 4 шак чедир автотранспорт контроларын, педучилищенин, мецупилищенин уран-чүгү коллективтери аны концерт көргүрү. 3-те 12 шактан 4 шак чедир компартизоланын, аэропорттун, № 1—3 школарын, септелге, хлеб заводтарынын коллективтери сценага ойнаар.

Редактор Н. С. ШОЙГУ.

Творог дугайында

Творог—кончуг хоолууг үнелгич. Творог үстүг-даа, үс чок-даа болуу. Устүг творогу чалаа сүттен белеткээр. Мыла үс 18 хире хуу болуп турар. Ус чок творогту тыртты каан сүттен белеткээр. Инчанган херек кырында аны үс турбас. Устүг-даа, үс чок-даа творогта алың хей хемчээдиг белок бар болуу (14-тен 20 хуу чедип турар). Оң белок кижээ кончуг дузалыг чүгө диге эрте, балыкта, чуртада болган өске-даа про-дуктуларда мынча кижиге чугула дузалыг амыкисоталар мыла бар. Творогту белогу хайлымчаа болган кижини организаста белек шигээчел.

Творогта дыка хей минералдыг дустар бар. Мынган кал-цийни болган фосфорун дүргөн шигээчел каттыжымкынын мыла кончуг хей, олар чаш уругуң өвүр өрар организаста дыка дузалыг.

Тыва областын Санитар-чырыдышынын бажыны.

ТЫВАНЫН ХӨГЖҮМ-ШИН ТЕАТРЫ

Май 2-де

В. Нан-оолун

„АХ, ЧАРАЖЫН-АА“

деп шигиз болуу. Эгелээр кижээниг 8 шакта.

Май 3-те

Н. Основниенкоун

ДЕНШИК ШЕЛЬМЕНКО

деп үш көжөге комедия болуу. Хүндөкү көртүг 12 шакта, а кижээни 8 шакта эгелээр.

Май 3-те

ПАРКТЫН НОГАН ТЕАТРЫНГА

хөгжүм-шин театрын артистерини

УЛУГ КОНЦЕРТИ

болуу. Эгелээр кижээниг 7 шакта.

Дирекция.

ОБЛАСТЫН КИНОЭКРАННАРЫНДА

деп кинону көрүчү.

С. ШОЙГУ.

Чурукта: калай Юлия Антонова, уругулары Володя биле Бронислава болуун чаа чуртук И. Яковен көргүзүп тур.

РЕДАКЦИЈЫН АДРЕС: Кызыл, Шетинкин, кулдуучу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 24-63, редакторун ораакчынын, партийни амыдырал кидизинин 23-54, харыскалалыг секретарын,

культура болган амыдырал кидизинин 37-13, калжээ ажыг-агыл, иштинки информация кидизтеринин 21-47, пропаганда, таепүр болган транспорт кидизтеринин 22-64, чаага кидизинин 21-27, бухгалтеринин 35-24, корректорларын 20-60.